

ziranja, da so bili vsi, ki so prvič zapeli napeve, izobrazenci, moramo priznati, da ni bil le obseg pojma, ki je dandanes združen z besedo umetnik, tedaj na vsak način omejen, ampak da je bila skupnost med produktivnim pevcem in za njim pojočo splošnostjo mnogo večja in da je zato bilo ljudstvu lažje priti produktom do jedra. Pa še drugi činitelji so pripomogli, da se je popularizacija mogla tem uspešneje vršiti. Predvsem omejeni obseg napevov. Narodna pesem se v tem oziru razlikuje od pesništva. Preprosti ljudje so tuintam znali in še vedno znajo na pamet po več tisoč verzov. Ali pomisliti moramo, da pripovedniku to omogočuje okolnost, da mu je natančno znana vsebina, da ve, katerega predmeta se ima držati in kako. Pri glasbi vse to odpade in na to mesto stopi svobodna fantazija duševnih kompleksov, s katerimi se vsled njih bogatosti na eni strani, a vsled njih oddaljenosti na drugi strani dá operirati mnogo težje. Vsled tega so organične glasbene kompozicije večjega obsega bile nemogoče. Nastali so napevi, ki so že po svojem omejenem obsegu bili tako ustvarjeni, da si jih je mogel prisvojiti ljudski spomin. V kolikor napevi okusu splošnosti niso odgovarjali, so se preuredili, v različnih pokrajinah različno. S tem so nastale variante. Narodna pesem je nekaj starega. Govoriti o nje pristnosti bi torej pomenilo, ugotoviti, da je pesem nastala v dobi, o kateri nimamo natančnejšega pojma, v

okolščinah, ki nam niso dostopne. Avtorji napevov morajo na vsak način ostati skriti, kljub vsem prizadevanjem izslediti jih. Kakšno je bilo duševno življenje Slovencev v preteklosti, nam natančneje ne pove ne povestnica ne izročilo. Če torej hočemo o tem kaj vedeti, se moramo zateči k onim stvarim, ki so iz tistih časov preostale. Narodnim napevom ni pripisovati važnosti toliko kot umetninam, ampak kot kriteriju za karakterizacijo v prejšnjih dobah živečih rodov, kot objektu, ob katerem lahko študiraš sestavne elemente ljudske psihe in nacionalne muzike. S stališča našega razumevanja je prodirajoča civilizacija postala zid, ob katerem je postajanje narodne pesmi prenehalo. Ali koj se nam vrine vprašanje, ali morda narodne pesmi še vedno ne nastajajo. Mislimo si splošen polom v nekem kraju zemlje. Uničene so knjižnice, uničena privatna last, kulturna kontinuiteta je pretrgana, organični napredek ustavljen. Polagoma se vihar umiri in množica, kolikor je je še ostalo, je edina vez s prejšnjimi časi. Tako postane ta masa nositeljica in rešiteljica ostankov, ki jih ogenj in meč nista mogla pokončati. Če vzamemo, da je medtem minilo par rodov, je razumljivo, da se je med tem časom o pesmih, zloženih od prej znanih ljudi, pozabilo, čigave da so, drugače povedano, pesmi, ki so bile le ponarodele, so zdaj postale narodne. — (Konec.) *Marij Kogoj.*

